

International Journal of Languages' Education and Teaching
Volume 6, Issue 3, September 2018, p. 136-153

Received	Reviewed	Published	Doi Number
01.06.2018	08.08.2018	30.09.2018	10.18298/ijlet.3023

**Literature Teaching with Creative Drama:
Example of Biography and Autobiography**

Ferah BURGUL ADIGÜZEL¹ & Özgür Deniz ADIGÜZEL²

ABSTRACT

The aim of this study is to evaluate the use of creative drama method in literature teaching through biography and autobiography types of literature. For this purpose, genres of biography and autobiography have been studied with the book "The Novel of a Scientist" by Oğuz Atay. This work, which is based on participant views, is a qualitative research. The research was carried out with 7 female and 2 male, with a total number of 9 participants. The application phase of the research was designed with creative drama method and 18 hours application. Data reached during the study, biographies and autobiographical texts written by the participants before and after the workshop were obtained from the "Workshop Evaluation Notes" filled in at the end of each workshop by the participant and the "Leader Diary" written by the leader after each workshop and observations of the workshop. According to the results of the research, it was determined that the biographies and autobiographies written by participants followed the developments in terms of carrying the characteristics of the literary genres in question, following the activities carried out with the creative drama "The Novel of a Scientist". Following the creative drama work, the increase in the number of words and sentences used by the participants has led to the result that the participants have developed their expression skills with their ability to express themselves. At the end of the study, it was concluded that the participants' awareness of Mustafa İnan, the scientist described in the book, and there were views about the creative drama method used such as entertaining while teaching, making the learning experience energetic, discovering and learning, teaching while entertaining, joining easily, and developing awareness and creativity.

Key Words: Creative drama, biography, autobiography, literature teaching, The Novel of a Scientist.

Yaratıcı Dramayla Edebiyat Öğretimi: Biyografi ve Otobiyografi Örneği

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, edebiyat öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanımını biyografi ve otobiyografi örneklerinden hareketle ele almaktır. Bu kapsamda Oğuz Atay'ın "Bir Bilim Adamının Romanı" adlı kitabından hareketle biyografi ve otobiyografi yazın türleri işlenmiştir. Katılımcı görüşlerinden yararlanılan bu çalışma nitel bir araştırmadır. Araştırma farklı yaş gruplarında 7 kadın 2 erkek olmak üzere toplam 9 katılımcı ile yürütülmüştür. Araştırma, yaratıcı drama yöntemiyle tasarlanan altı oturumda ve 18 saat uygulama ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında ulaşılan veriler; çalışma öncesinde ve sonrasında katılımcılar tarafından yazılan biyografi ve otobiyografi metinleri, katılımcılar tarafından her atölyenin sonunda doldurulan "Atölye Değerlendirme Notları" ve eğitmen tarafından her atölye çalışması ardından atölyeye ilişkin gözlemlerin yazıldığı "Eğitmen Günlüğü" aracılığıyla elde edilmiştir. Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre gerçekleştirilen çalışmaların ardından katılımcıların yazdığı biyografi ve otobiyografilerin söz konusu yazımsal türlerin özellikleri doğrultusunda geliştiği belirlenmiştir. Yaratıcı drama etkinliklerinin ardından katılımcıların kullandığı sözcük ve cümle sayılarının artması, çalışmaların katılımcıların kendini ifade becerileri ile anlam güçlerini geliştirdiğini göstermektedir. Çalışmanın sonunda katılımcıların kitapta anlatılan bilim adamı Mustafa İnan'a ilişkin farkındalıklarının arttığı; kullanılan yaratıcı drama yöntemine ilişkin öğretirken eğlendiren, öğrenme deneyimini enerjik hale getiren, keşfederek öğrenmeyi sağlayan, eğlendirirken düşündürülen, kolay kaynaşmayı sağlayan, farkındalığı ve yaratıcılığı geliştiren etkili bir yöntem olduğu şeklinde görüş bildirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcı drama, biyografi, otobiyografi, edebiyat öğretimi, Bir Bilim Adamının Romanı.

¹ Dr., Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi ABD., fburgul@gmail.com

² Drama Eğitmeni, Çağdaş Drama Derneği, ozgurdenizadiguzel@gmail.com.

1. Giriş

Sanatın olanaklarından yararlanarak duygu, düşünce, olay ve hayalleri özgün, etkileyici ve güzel bir dille ifade etmek olan edebiyat, aynı zamanda kişinin düşünce dünyasından çok duygu ve hayal dünyasına seslenen bir güzel sanat dalıdır. Bir güzel sanat dalı olarak edebiyat, bireyden hareketle toplumun değişiminde, bireyin önce kendini ardından diğerlerini anlama sürecinde, yaşamadan yaşanmışlık kazanmasında, düşünme, algılama ve gözlem yetilerinin gelişmesinde önemli rol oynar.

Edebiyat bir bilgisayar sistemi olarak düşünülürse işletim sisteminin dil olduğu ve edebiyatın dil ile varlığını sürdürebildiği söylenebilir. Dil ne kadar çok işlenirse edebiyat da o düzeyde estetik bir gelişim gösterebilir. Böylelikle dilin gelişmesi ile daha estetik ve yaratıcı düşünen bireyler yetiştirilebilir. Bu bakımdan edebiyat öğretimi, öğrencinin dil becerisini kazanarak kendisini daha iyi ifade edebilmesi ve yaşadığı toplumun kültür ve sanatını bir adım öteye taşımasında etkili bir araç niteliği taşımaktadır. Söz konusu sebeplerin yanı sıra edebiyat öğretimi, bireyi yaşama hazırlamakta önemli bir görev üstlenerek onu çok boyutlu ve yaratıcı düşünme ile daha derin algılamaya yönlendirir. "Edebiyat, neden gereklidir?" sorusunun cevabı şu şekilde açıklanabilir: Edebiyat, dil aracılığıyla kişinin kendinden yola çıkarak yaşamı, kültürleri ve dünyayı tanıyarak yaşamadan yaşantı kazanmasını sağladığı ve tüm bunları estetik bir dille nesillere aktarmayı amaçladığı için hem gerekli hem de vazgeçilmez olup toplumun gelişmişlik göstergelerinden birini oluşturmaktadır. Bu nedenle Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programında (2017, s.18) edebiyat öğretimine ilişkin şu önerilerde bulunmaktadır: *"Edebiyatla ilgili bilgilerin yanı sıra öğrencilerin dilin inceliklerini keşfedecekleri, dil bilincini ve becerilerini geliştirecekleri bir zemin olmalıdır. Bu bilincin ve becerilerin geliştirilmesi için öğrencilerin edebiyatla temasının okuyucu rolüyle sınırlanmaması, yazma, dinleme ve konuşma yoluyla dil ve edebiyat bilgilerini hayatlarında kullanmalarına olanak sağlayacak çalışmalara yer verilmesi önemlidir."* (MEB, 2017, s.18).

Edebiyat öğretimi çoğu zaman kurgusal metinler ile genellense de edebiyat öğretim programının önemli bir bölümünü bilgi verici/öğretici metinler oluşturmaktadır. Bu metinlerden biyografi ve otobiyografi, edebiyat derslerinde özellikleri ezberletilerek öğrenildiği düşünülen konulara örnek olarak gösterilebilir. Günümüz koşulları göz önünde bulundurulduğunda bu türler her bireyin - özellikle de çalışma hayatına girmek isteyen bireyin- en iyi bilmesi gereken türler arasında yer almaktadır. Çünkü günümüzde iş başvuruları şahsen değil özgeçmiş anlamına gelen CV'ler (Curriculum Vitae) aracılığıyla gerçekleştirilmekte ve bir işe başvuru sırasında sadece gerekli niteliklere sahip olan değil, kendini ve niteliklerini en doğru tanıtan birey o işe alınmaktadır. O nedenle bireylerin özellikle otobiyografi ve biyografi yazınsal türlerini yazmayı öğrenerek kendilerini ve bir başkasını ya da bir işi/kişiyi/olayı vb. doğru tanıtmaya becerisi kazanmaları gerektiği düşünülmektedir.

En geniş tanımı ile yaşam öyküsü olan biyografi; bir kişinin doğumundan ölümüne kadar geçen sürecin - ömrünün- yaşamı yazılan kişinin kendisi tarafından değil, onunla ilgili araştırma yapan, bilgi ve belgelere ulaşan veya onun yaşamına tanıklık etmiş kişiler tarafından kaleme alınan hayat hikâyesi, tercüme-i hal, hal tercümesidir. Kelime Yunanca olup "bios" canlılık, hayat ile "grafien" yazı, şekil sözcüklerinin birleşiminden oluşmuştur. Kaya (2011, s.4)'ya göre *"hayatları, ilgileri ve uzmanlık alanlarıyla yaşadıkları çağın ve toplumun ilerisinde olan, sıra dışı hayatlarıyla insanların ilgisini çeken kişiler hakkında başkaları tarafından kaleme alınan yaşam öyküleridir. Bir başkasını anlama çabası, anlatılan kişinin hususiyetlerini tüm canlılığıyla ortaya koyma, hayatının tamamını ya da bir kısmını anlama çalışmasıdır."*

Türk edebiyatında biyografi türünün ilk örnekleri “şuara tezkireleri” nde görülmektedir. Şuara tezkiresi, dönemin şairlerinin yaşam öykülerine ve eserlerine yer veren, şiirleri hakkında değerlendirmelerin bulunduğu eserlerdir. Modern biyografi ile tezkirecilik arasında farklar vardır. Biyografilerde tek bir özneye yoğunlaşılırken tezkirelerde aynı meslekten olan birden fazla kişi ele alınmaktadır. Türk edebiyatında modern biyografinin ilk örneklerine Tanzimat döneminde rastlanmaktadır. Kökeni yüzyıllar öncesine dayanan ve en eski yazınsal türlerden biri olan biyografilerin amacı; kahramanların iyi ve kötü özelliklerini ön plana çıkarıp rol modeller yaratmak, halka örnek olabilecek kişilerin davranışlarını okuyucuya hem zevk hem de ibret vererek aktararak okuyucuyu/halkı eğitmektir.

Biyografilerde aranan en önemli özelliklerden biri tarihsel gerçekliktir. Biyografisi yazılacak kişinin yaşamı kronolojik sıra izlenerek belgelere dayandırılmalıdır. Biyografisi yazılacak şahsa yakınlık duyulmadan, yaşamı tarafsız bir şekilde kaleme alınmalıdır. Her şeyden önce bir biyografi yazarı hayatı yazılacak kişi hakkında tüm bilgi ve belgelere ulaşmak, hayatta ise yakınlarından bilgi almak durumundadır. Bu bilgiler, öznenin kaleme aldığı eserler, özne hakkında daha önce yazılmış olan akademik çalışmalar, resmi kayıtlar, günlükler ve mektuplardır. *İdeal bir biyografi yazarı, özne ile ilişkisi olan, onun hakkında doğru ve net yorumlar yapabilecek bireyler ile görüşmek durumundadır. -Bir dedektif gibi çalışarak-, olası tüm röportajları yapmalıdır.*” (Çelebioğlu, 2007, s.11)

“Kimi zaman biyografi ile karıştırılan otobiyografi (özyaşamöyküsü); sanat, edebiyat, siyaset ya da başka alanlarda ünlenmiş bir kişinin kendi yaşamöyküsünü kendi ağzından anlatması, yani oturup yazmasıdır (Özdemir, 2000 s. 264). Otobiyografi, biyografinin bütün niteliklerini taşımakla birlikte otobiyografide anlatılanlar yaşayan kişinin ve anlatıcının ağzından öğrenilir. Bu nedenle kimi zaman anı ile karıştırılmakla birlikte yazarın amacı anıdan farklı olarak yaşanan dönemi değil kendini anlatmaktır. Otobiyografi yazarının başarısı kendisiyle ilgili gerçekleri anlatırken samimi olması ve gerçeklere bağlı kalmasına bağlıdır. Biyografilerde, gerçek kişinin yaşamı doğumundan itibaren ve bir başka yazar tarafından anlatılırken, otobiyografilerde yazar ve anlatıcı özdeş, anlatılan olaylar da yazarın seçimine tabidir (Yazıcı, 2006, s.190).

Otobiyografi, kişinin kendinden hareketle kendini yeniden keşfetmesi, iyi ve kötü yönlerini bilerek olaylara nasıl tepkiler verdiğini gözden geçirmesi, geçmişini değerlendirerek bir anlamda yaşantısını gözden geçirmesidir. Akbulut (2015, s. 57-58)’a göre otobiyografik yazılar iki işlevi yerine getirirler: Biri anlatıcının kendi geçmişini sorgulayarak yazarken okurun da bu yazılı itiraflara inanmasını istemek, ikincisi ise okurun başkasının hayatını öğrenme merakını dindirmektir. *Okur merakını; başka insanların özel hayatına, mektuplarına, güncelerine, yatak odalarına, bir başka ifade ile bireyin kısmen paylaştığı, gizeme duyulan ilgi’ olarak da tanımlayabiliriz.*” (Akbulut, 2015, s. 57-58).

Biyografi ve otobiyografi yazınsal türlerinin edebiyat öğretiminde özellikle ergenlik dönemindeki bireyler açısından oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Ergenlik dönemindeki genç, kendine bir rol model belirleyerek onun taklit etme ve onun yolunu takip etme eğilimi göstermektedir. Belirlediği bu kişinin nerede doğduğu, kimlerle, neler yaşadığı, nelerden hoşlandığı, karşılaştığı sorunlara ne tür tepkiler verdiği ve nasıl çözümler ürettiği gibi yaşamına dair bazı şeyleri merak eder ve bu kişiler hakkında bilgi sahibi olmak ister. Biyografi ve otobiyografi yazın türleri de bu merakı giderme sürecinde okuyucuya yol gösterici olurlar. Okuyucular otobiyografi ve biyografiler aracılığıyla örnek aldıkları kişilerin karşılaşmış oldukları zorlukları, yaşam mücadelelerini, hayalleri ve yapmak

istediklerini, sorunları ve bunlarla nasıl baş edebildiklerini öğrenerek kendine bir yol çizebilirler. *“Okur, okuduğu bir biyografide konu kişi ile özdeşleşmek isteyecek, kendi duygu ve düşüncelerini, deneyimlerini özne ile karşılaştırma şansını elde edecektir. Hatta daha da önemlisi okur, hayatını okuduğu özneyi kendi kahramanı olarak nitelendirip, onun hareketlerini taklit etme isteği duyacak, “bu olay başarılıysa ben de yapabilirim.” şeklinde düşünecektir.”* (Çelebioglu, 2007, s.17).

Türk dili ve edebiyatı öğretim programına göre biyografi ve otobiyografi konusu işlenirken Divan Edebiyatından tezkireler ve Cumhuriyet dönemine ait biyografi ve otobiyografi metinlerinden hareketle öğrencilerin biyografi ve otobiyografi yazmaları beklenmektedir. Ancak sadece okuma etkinliği ile öğrencinin bilgiyi içselleştirmesi ve onu aktif olarak kullanması beklenemez. Biyografi ve otobiyografi türünde yazılan eserlerin, okuyucuda daha kalıcı iz bırakması ve kişinin bu türleri öğrenerek kolaylıkla bir biyografi ya da otobiyografisini yazabilmesi ya da öğrendiklerini yaşamına uygulayabilmesi için uygulamalı yöntem ve teknikler kullanılmalıdır. Bu yöntemlerin başında da yaratıcı drama gelmektedir. Çünkü yaratıcı drama; bir grubu oluşturan üyelerin yaşam deneyimlerinden yola çıkarak, bir amacın, düşüncenin, doğaçlama, rol oynama (rol alma) vd. tekniklerden yararlanarak canlandırılmasıdır (Adıgüzel, 2015, s.41). Işıksalan, 2011’ın çalışmasına göre, öğrencilerin edebiyat dersinde yapmaya istekli buldukları etkinlikler sorulduğunda, *“Roman veya kısa oyun karakterlerini canlandırma”nın* verilen cevaplar arasında yer alması dikkat çekicidir. Öğrencilerin edebiyat öğretimi sürecinde *“kendilerini ifade edecekleri”* ve *“aktif olacakları”* etkinlikleri yapmak istemeleri, edebiyat öğretiminin öğrenci merkezli ve aktif yöntemlerle gerçekleştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Kavcar (1988, s.86)’a göre edebiyat öğretiminde yazınsal metinler, olaylar, durumlar ve kişilerin canlandırılmasıyla öğrenciler farklı kimliklere bürünür. Öğrenci böylelikle farklı rollere girerek yaşantı zenginliği kazanır ve öğrenci bir öyküyü canlandırırsa daha iyi özümser.

Edebiyat ile yaratıcı dramanın hiç şüphesiz benzer özellikleri vardır. Hatta yaratıcı dramanın diğer disiplinlere nazaran edebiyat ile daha iç içe olduğunu söylemek mümkündür. Örneğin biyografi ve otobiyografinin öznesi insan yaşamıdır. İnsanın doğumu, çocukluğu, gençliği, aile yapısı, arkadaşları, eğitimi, vb. kısaca tüm yaşamı ele alınır. Biyografi ve otobiyografi gibi yaratıcı dramanın da odağında insan bulunmakta ve hepsi de yaşamdan beslenmektedir. Biyografi ve otobiyografi gibi yaratıcı dramanın da konusu yaşam ve amacı bireye yaşamadan yaşanmışlık kazandırmaktır. Biyografi ve otobiyografi ile yaşamı öğrenmeye çalışan birey, yaratıcı drama ile yaşamı prova eder ve Heathcote’un da belirttiği gibi *“yaratıcı drama yaşamın provasıdır”*. Bütün bunların yanı sıra hepsinin bir diğer ortak yanı da hayal gücü, yaratıcılığı ve ifade becerisini geliştirmelerinin yanı sıra estetik kaygı gütmeleridir.

Çalışma kapsamında yaratıcı drama yöntemiyle Oğuz Atay’ın *“Bir Bilim Adamının Romanı”* adlı kitabından yola çıkılarak biyografi ve otobiyografi yazınsal türleri üzerinde durulmuştur. Katılımcıların yaratıcı drama yönteminin etkileşimli yapısı ile hem örnek bir öznenin yaşamını öğrenmeleri hem de bir biyografinin ve otobiyografinin nasıl oluşturulması gerektiği hakkında fikir sahibi olmaları amaçlanmıştır. Çalışmada kullanılan *Bir Bilim Adamının Romanı* adlı kitap Oğuz Atay’ın da öğrencisi olduğu bilim insanı Prof. Dr. Mustafa İnan’ın yaşamını ele almaktadır. Kitapta Mustafa İnan’ın yaşamı, yaşadığı yer, aile yapısı, eğitimi, yaşadığı dönem içindeki zorluklar, mesleği ve mesleğine bakış açısı, dönemin şartları göz önünde bulundurularak kaleme alınmıştır. Oğuz Atay’ın *Bir Bilim Adamının Romanı* adlı kitabı ortaöğretim öğrencilerinin okuması önerilen yüz temel eser içerisinde yer alması ve bir bilim insanı hakkında öğrencilerde merak uyandırarak onları araştırmacılığa özendirerek nitelikte olması amacıyla özellikle tercih edilmiştir.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, edebiyat öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanımını biyografi ve otobiyografi yazın türleri aracılığıyla örneklemektir. Bu amaçla Oğuz Atay'ın "Bir Bilim Adamının Romanı" adlı kitabından hareketle gerçekleştirilen yaratıcı drama atölyelerinde biyografi ve otobiyografi yazın türleri işlenmiştir. Bu amaca ulaşmak için çalışma kapsamında aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

1. Yaratıcı drama çalışmalarının ardından yazılan biyografiler biyografi türünün özelliklerini taşımakta mıdır?
2. Yaratıcı drama çalışmalarının ardından yazılan otobiyografiler otobiyografi türünün özelliklerini taşımakta mıdır?
3. Yaratıcı drama çalışmalarının ardından katılımcıların cümle ve kelime sayılarında değişiklik olmuş mudur?
4. Katılımcıların Oğuz Atay'ın Bir Bilim Adamının Romanı kitabından hareketle gerçekleştirilen yaratıcı drama çalışmalarına ilişkin görüşleri nelerdir?

2. Yöntem

Yaratıcı drama yöntemiyle Oğuz Atay'ın Bir Bilim Adamının Romanı adlı kitabından hareketle biyografi ve otobiyografi yazınsal türlerini ele almayı amaçlayan bu çalışma nitel bir araştırmadır. "Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yönteminin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir" (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.45). Nitel yönetime göre insan davranışı esnek ve bir bütün olarak araştırılmalıdır, bu kapsamda süreç ve sürece katılanların tecrübeleri çok önemlidir. Kısacası nitel araştırmalar sürece odaklanarak "neden, nasıl ve niçin" sorularına yanıt aramaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Nitel araştırma sürecinde katılımcıların sorun ya da probleme ilişkin yorumlarının öğrenilmesine odaklanılarak katılımcı yorumları konuyla ve farklı görüşlerle ilgili daha çok bakış açısı önerir (Creswell, 2013, s.47). Bu kapsamda katılımcıların yaratıcı drama yöntemiyle biyografi ve otobiyografi öğretimi atölyelerine ilişkin yorumlarına odaklanılarak süreç ve sürece ilişkin görüşleri değerlendirilecektir.

2.1. Çalışma Grubu

Çalışma grubunu farklı mesleklerden, 25-35 yaş aralığında olan yedisi kadın ikisi erkek olmak üzere toplam dokuz kişi oluşturmuştur. Çalışma grubunun oluşturulması aşamasında ilk olarak yapılacak çalışma konusunda duyuruda bulunulmuş, çalışmaya gönüllü olarak katılmak istediğini belirten katılımcıların birbirine haber vermesi (kartopu örnekleme) yoluyla oluşan dokuz kişilik katılımcı grupla çalışılmıştır. Çalışma grubundaki yedi kişi yaratıcı drama geçmişine sahip olup iki kişi çalışma sürecinde yaratıcı drama ile tanışmışlardır.

2.2. Veri Toplama Araçları ve Veri Toplama Süreci

Çalışma kapsamında ulaşılan veriler; çalışma öncesinde ve sonrasında katılımcılar tarafından yazılan biyografi ve otobiyografi metinleri, katılımcılar tarafından her atölyenin sonunda doldurulan "Atölye Değerlendirme Notları" ve eğitmen tarafından her atölye çalışması ardından atölyeye ilişkin

gözlemlerin yazıldığı “Eğitmen Günlüğü” aracılığıyla elde edilmiştir. Atölye değerlendirme notları ile katılımcıların gerçekleştirdikleri her atölyeyi ve atölye sürecini “Bugün ne düşündüm?”, “Bugün ne hissettim?”, “Bugün ne fark ettim?” soruları kapsamında değerlendirmeleri sağlanmıştır. Çalışmada kullanılan diğer veri toplama aracı olan “Eğitmen Günlüğü”nde özellikle sürecin değerlendirmesine ilişkin gözlemler yer almaktadır. Her oturum sonunda eğitmen tarafından katılımcıların kazanımlara ulaşma durumları, etkinliklere yönelik ilginç tavır ve cevapları, derse katılımları, grup çalışmasına katılımları, birbirleriyle iletişimleri gözlemlenerek kaydedilmiştir.

Çalışma öncesinde katılımcıların biyografi ve otobiyografiye ilişkin farkındalıklarını ve uygulama düzeylerini belirlemek amacıyla onlardan iyi tanıdıklarını düşündükleri kişinin biyografisini ve otobiyografilerini yazmaları istenmiştir. Çalışma sonunda da katılımcılardan aynı şekilde iyi tanıdıkları kişinin biyografisini ve otobiyografilerini yeniden yazmaları istenerek katılımcıların çalışma öncesi ve sonrasında biyografi ve otobiyografi yazınsal türlerini özellikleri doğrultusunda yazma düzeyleri arasında bir değişimin olup olmadığı incelenmiştir.

2.3. İşlem Basamakları

Çalışmanın uygulama aşaması 22.02.2018-08.03.2018 tarihleri arasında, yaratıcı drama yöntemiyle tasarlanan altı oturumda gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında toplamda 18 saat uygulama yapılmıştır. Tüm uygulamalar ikinci araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiş ve veri analizini kolaylaştırmak ve desteklemek amacıyla tüm uygulamalar kamerayla kayıt altına alınmıştır.

Uygulamaya başlamadan önce katılımcıların biyografi ve otobiyografi yazınsal türlerine ilişkin uygulama düzeylerini belirlemek amacıyla iyi tanıdıkları bir kişinin biyografilerini ve otobiyografilerini yazmaları istenmiş ve on sekiz saatlik uygulama sonrasında katılımcılara aynı soru kağıdı tekrar uygulanmıştır. Her oturumun ardından katılımcıların o günü atölye değerlendirme notları ile değerlendirmeleri istenmiş ve eğitmen de her çalışma gününü kendi günlüğüne değerlendirmiştir.

Yaratıcı Drama Yöntemiyle Biyografi ve Otobiyografi Öğretimine Dönük Öğretim Uygulamaları

Çalışmanın tüm oturumlarında Mustafa İnan’ın yaşamı esas alınmış ve her oturum için Mustafa İnan’ın yaşamının belli dönemleri üzerinden “Biyografi ve otobiyografinin özellikleri hakkında fikir sahibi olur.”, “Otobiyografi özellikleri doğrultusunda otobiyografisini yazar.” “Biyografi özellikleri doğrultusunda bir biyografi yazar.” kazanımlarına yönelik olarak yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı ders planları hazırlanmıştır.

Ders planlarının yapılandırılmasında Adıgüzel (2006) tarafından geliştirilen Isınma/Hazırlık, Canlandırma ve Değerlendirme aşamaları esas alınmıştır (Ek 1 Örnek Ders Planı). Isınma/Hazırlık aşamasında konuyla ilgili oyunlar aracılığıyla öğrencilerin kazanıma ilişkin hazırbuluşluğu geliştirilerek etkinliklerin devamını ve karakteri merak etmeleri sağlanmıştır. Canlandırma aşamasında, katılımcıların karakterin ve onun yaşamında yer alan çeşitli kişilerin rollerine girerek doğaçlama ve rol oynama gibi tekniklerle Mustafa İnan’ın yaşamının dönemlerinden hareketle oluşturulan dramatik durumlara çözümler üretmeleri sağlanmıştır. Değerlendirme aşamasında ise tüm çalışmadan edinilen sonuçlar değerlendirilerek katılımcıların biyografi ve otobiyografi yazmaları sağlanmıştır.

Gerçekleştirilen altı oturumun ilkinde tanışma ve iletişim konuları esas alınarak katılımcıların özelliklerinin grupla paylaşılması ve birbirini tanımaları, gruba uyum sağlamaları ve süreç hakkında bilgi sahibi olmaları amaçlanmıştır. Bu kapsamda ısınma çalışmalarında isim oyunları oynanarak katılımcılar sürece hazırlanmış, canlandırma aşamasında ise katılımcılar ikili olarak eşlerinin okudukları kitap, dinledikleri müzikler, okuduğu bölüm, yaşamak istediği şehir vb. kişisel bilgilerini sanki kendilerininmiş gibi ben diliyle grupla paylaşarak eşlerini canlandırmışlar, eşleri ise anlatılanları beden formları ile göstermişlerdir. Birbirinin adını ve çeşitli özelliklerini öğrenen katılımcılar gruplara ayrılarak onlara dağıtılan fotoğraftaki kişinin özellikleri ve yaşamında hakkında çeşitli çıkarımlarda bulunarak bir canlandırma yapmışlar böylelikle kitapta ele alınan karakter Mustafa İnan'ın yaşamına giriş yapılarak katılımcıların karaktere ilişkin merak duymaları sağlanmıştır.

İkinci oturumun konusunu kahramanın çocukluğu, yaşadığı dönem ve ailesi oluşturmaktadır. Korumacı bir ailede yetişen kahramanın çocukluğuna giriş kuzu-tilki oyunuyla anlatılmaya çalışılmış ve canlandırma aşamasında batıl inançları güçlü bir ailenin çocuğa yaklaşımı ve böyle bir ailede yetişen bir çocuk canlandırılmış, oğlunun adam olmayacağını düşünen baba ve 1920'li yıllarda göçmek zorunda kalan bir aile ele alınarak değerlendirme aşamasında onların bir günü resmedilmiştir.

Üçüncü ve dördüncü oturumun konuları kahramanın kendi kurduğu aile yapısı ve akademik yaşantısı hakkında katılımcıda farkındalık uyandırmaktır. İskele sancak güverte oyunuyla sürece hazırlanan katılımcılar onlara verilen bilgi notlarını birbirlerine beden formu ile anlatmaya çalışmış ve İnan'ın akademik yaşamı konusunda bazı bilgiler edinmişlerdir. Canlandırma bölümünde Adana'da kalmak mı gitmek mi sorusunun cevabını canlandıran katılımcılar İnan'ın babası vefat ettikten sonra nasıl bir yaşamı tercih ettiğini donuk imge ile canlandırırlar. Bölümünü seçme süreci ile ardından İsviçre'de doktora yapması canlandırılan İnan'ın değerlendirme bölümünde "İsviçre'deki Dahi Türk" haberini yazmalarıyla üçüncü oturum sonlandırılır.

Dördüncü oturumda eşini bul oyunu ile başlayarak katılımcılar sürece hazırlanır ve canlandırma sürecinde İnan'ın eşi ile tanışması, çocuklarının olup olmaması ve aile yaşantıları ele alınır. İnan'ın yaşamındaki sıkıntıların neler olabileceği üzerinde durularak yaşamının nasıl son bulduğunun canlandırması yapılır. Değerlendirme bölümünde ise tüm yaşamı ele alınan İnan'ın hayatının bir fragmanla gösterilmesi istenir ve ardından biyografi özellikleri üzerinde durularak katılımcılar tarafından Mustafa İnan'ın biyografisi yazılır.

Beşinci oturumun konusu otobiyografidir. Katılımcılar ile ısınma çalışması 30 saniyelik şöhret çalışması yapılarak katılımcılardan yaşamda en iyi yaptıklarını düşündükleri şeyi 30 saniye boyunca tüm katılımcılarla paylaşmaları istenir. Ben kimim oyunuyla devam eden çalışmada amaç katılımcıların kendi özelliklerini gözden geçirerek kendilerini daha iyi tanımalarını ve tanıtılmalarını sağlamaktır. Canlandırma bölümünde katılımcılardan birkaç kişiyle yaşamlarının en güzel, akılda kalan, önemli an ya da deneyimlerinin hikâyesini anlatmaları istenir. Daha sonra tüm katılımcılardan dinledikleri hikâyelerden hareketle yeni bir hikâye oluşturmaları ve bunu canlandırmaları istenir. Değerlendirme aşamasında ise katılımcıların bir önceki oturumda yazmış oldukları biyografiler değiştirilerek biyografi özellikleri doğrultusunda birbirlerini değerlendirmeleri istenerek biyografi ve otobiyografi arasındaki fark ve benzerlikler üzerinde durulur.

Altıncı oturumun konusu da otobiyografidir. Katılımcılara en beğendikleri ve beğenmedikleri özellikleri, başarılı ve başarısız olduğunu düşündüğü konular, örnek aldığı insan soruları sorularının yanıtlarını bir kağıdın ön yüzüne yazmaları istenir. Katılımcıların kendi özelliklerini ve yaşamlarını bu sorular doğrultusunda yeniden gözden geçirmeleri amaçlanır. Kağıdın arka yüzüne ise çeşitli cezalar yazılır ve kağıtlar değiştirilerek katılımcıların kağıtların kime ait olduğunu bulmaları istenir. Canlandırma aşamasında ise hayat yolu etkinliği ile sınıf bir yaştan kırk beş yaşa kadar beş yıllık süreler doğrultusunda dokuza bölünür. Katılımcılardan hayat yolunda yürüyerek her beş yıllık sürede yaşamlarında olanları düşünmeleri ve önemli buldukları noktaları ellerindeki kağıtlara yazmaları istenir. Tüm süreç tamamlandığında katılımcılardan konuşmadan, çeşitli beden formlarıyla yaşantılarını canlandırmaları istenir. Değerlendirme çalışmasında ise katılımcılardan otobiyografilerini yazmaları istenerek süreç sonlandırılır.

2.4. Verilerin Analizi

Katılımcıların çalışma öncesinde ve sonrasında yazmış oldukları biyografi ve otobiyografilerin değerlendirilmesi için biyografi ve otobiyografi özelliklerini içeren bir çizelge oluşturularak her katılımcının çalışma öncesi ve sonrasında yazdıkları otobiyografi ve biyografilerin bu özelliklere uyma düzeyleri belirlenmiştir. Atölye sürecinde “Atölye Değerlendirme Notları” ve “Eğitmen Günlüğü”nden ulaşılan her türlü yazılı verinin analizinde betimsel analiz kullanılmıştır. Betimsel analize göre, elde edilen veriler çoğunlukla alan yazından belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Doğrudan alıntılarla katılımcıların görüşlerine yer verilir. (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s.224). Ayrıca çalışmada elde edilen bulgular, araştırmanın güvenilirliğini desteklemek amacıyla katılımcıların yanıtlarından aynen alıntılar yapılarak desteklenmiştir. Doğrudan alıntılarda katılımcı numarası ve söz konusu görüşü belirttiği atölye numarası (K numara, A numara) şeklinde gösterilmiştir. Araştırma kapsamında ulaşılan verilerin geçerliği ve güvenilirliği açısından araştırma süreci, verilerin toplanması ve analizi süreci ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır.

3. Bulgular ve Yorum

Çalışmanın bu bölümünde veri toplama araçları aracılığıyla ulaşılan veriler araştırmanın alt problemleri doğrultusunda “Biyografi Özelliklerine İlişkin Bulgular”, “Otobiyografi Özelliklerine İlişkin Bulgular”, “Katılımcıların Cümle ve Sözcük Sayılarına İlişkin Bulgular” ile “Yaratıcı Drama Atölyelerine Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular” olmak üzere dört başlık altında ele alınmıştır.

3.1. Biyografi Özelliklerine İlişkin Bulgular

Bir Bilim Adamının Romanından hareketle katılımcılarla biyografi ve otobiyografi türlerini işlemeyi amaçlayan çalışma kapsamında yaratıcı drama uygulamalarının öncesinde katılımcılardan iyi tanıdıkları birinin biyografisini yazmaları istenmiştir. Atölye çalışmalarının ardından katılımcılardan aynı kişinin biyografisini tekrar yazmaları istenmiştir. Katılımcıların yazdığı ilk ve son biyografiler biyografi özellikleri açısından incelenmiş ve sonuçları Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Yaratıcı Drama Atölyeleri Öncesi ve Sonrasında Katılımcıların Biyografileri

Biyografi Özellikleri	K1		K2		K3		K4		K5		K6		K7		K8		K9	
	Ön	Son	Ön	Son	Ön	Son	Ön	Son	Ön	Son	Ön	Son	Ön	Son	Ön	Son	Ön	Son
Doğum tarihi	+	+	+	+	+	+	+	+	-	+	+	+	+	+	+	+	-	+
Doğum yeri	+	+	+	+	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Aile bilgisi	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+
Eğitim durumu	+	+	+	+	+	+	+	+	-	-	+	+	+	+	+	+	+	+
Kişisel özellikler	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	-
Fiziksel özellikler	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	+	+	-	+	-	+	-	+
Arkadaşlık ilişkileri	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+
İlgi alanları	-	+	+	+	-	+	-	+	+	+	-	+	-	+	+	+	-	+
Medeni durum	+	+	-	-	+	+	+	+	+	+	-	-	+	+	+	+	-	-
Meslek bilgisi	+	+	-	+	+	+	-	+	-	+	-	+	+	+	-	+	-	-
Kronolojik sıralama	+	+	+	+	+	+	+	+	-	-	-	+	+	+	-	+	-	+
TOPLAM	6	11	5	10	5	11	5	11	3	9	4	10	6	11	5	11	2	8

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların yaratıcı drama uygulamaları öncesinde yazdıkları biyografiler ile uygulama sonrasında yazdıkları biyografiler arasında biyografi özellikleri açısından olumlu yönde bir değişim olduğu görülmektedir. Katılımcıların çalışma öncesinde yazdıkları biyografide, biyografisi yazılan kişinin aile bilgisi, kişisel ve fiziksel özellikleri ile arkadaşlık ilişkilerine ilişkin hiç bilgi verilmediği belirlenmiştir. Biyografisi kaleme alınan kişinin ilgi alanları ve meslek bilgisi ise çok az katılımcı tarafından yazılmıştır. Biyografisi yazılan kişilerin özellikle doğum tarihi, doğum yeri, eğitim durumu ve medeni durumu hakkında bilgi verilmiş olup bilgilerin genellikle kronolojik bir sıralama şeklinde verilmesine dikkat edilmiştir. Katılımcılar çalışmanın sonunda ise biyografinin neredeyse tüm özelliklerine dikkat ederek yeni biyografilerini yazmışlar, sadece medeni durum bilgisi üç katılımcı (K2, K6, K9), eğitim durumunu bir katılımcı (K5), kişisel özellikleri bir katılımcı (K9), meslek bilgisi bir katılımcı (K9) tarafından biyografilerinde belirtilmemiştir. Mustafa İnan'ın yaşam öyküsünden hareketle yapılan yaratıcı drama çalışmalarının katılımcıların bir yaşam öyküsünde nelerin olması gerektiğine ilişkin farkındalıklarını arttırdığı ve kendi yazdıkları biyografileri de ilgili noktalar açısından yeniden değerlendirerek geliştirmelerini sağladığı söylenebilir.

3.2. Otobiyografi Özelliklerine İlişkin Bulgular

Katılımcılardan atölye çalışmalarından önce otobiyografilerini yazmaları istenmiş ve atölye çalışmalarının ardından tekrar otobiyografilerini yazmaları istenmiştir. Katılımcıların çalışma öncesinde ve sonrasında yazdıkları otobiyografiler otobiyografi özellikleri doğrultusunda incelenerek Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Yaratıcı Drama Atölyeleri Öncesi ve Sonrasında Katılımcıların Otobiyografileri

Özellikler	K1		K2		K3		K4		K5		K6		K7		K8		K9	
	Ön	Son	Ön	Son	Ön	Son	Ön	Son	Ön	Son	Ön	Son	Ön	Son	Ön	Son	Ön	Son
Doğum tarihi	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Doğum yeri	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Aile bilgisi	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+
Eğitim durumu	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Kişisel özellikleri	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+
Fiziksel özellikleri	-	+	-	-	-	+	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-
Arkadaşlık ilişkileri	-	+	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	+
İlgi alanları	-	+	+	+	-	-	+	+	+	+	-	+	-	+	-	+	+	+
Medeni durum	+	+	-	-	+	+	-	+	-	+	-	-	+	+	-	-	-	-
Meslek bilgisi	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Kronoloji	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
TOPLAM	4	11	6	8	6	10	6	8	6	8	6	6	6	10	5	8	6	8

Tablo 2 incelendiğinde katılımcıların yaratıcı drama uygulamaları öncesinde yazdıkları otobiyografileri ile uygulama sonrasında yazdıkları otobiyografileri arasında otobiyografi özellikleri açısından gelişme olduğu görülmektedir. Çalışma öncesinde yazılan otobiyografilerde özellikle aile bilgisi, kişilik özellikleri, fiziksel özellikler ve arkadaşlık ilişkileri konularına ilişkin hiçbir bilginin yer almaması dikkat çekmektedir. Çok az katılımcı ise ilgi alanları ve medeni durumu hakkında bilgi vermiş olup otobiyografilerde doğum yeri, doğum tarihi, eğitim durumu ve meslek bilgisi bilgileri çoğunlukla yer almaktadır. Çalışma öncesi yazılan otobiyografilerden hareketle katılımcıların çalışma öncesinde kendilerini doğum yerleri, tarihleri, okudukları okullar ve meslekleri ile tanıtmayı yeterli gördükleri düşünülmektedir.

Katılımcıların hemen hepsinin yaratıcı drama uygulamalarının ardından yazdıkları otobiyografilerde aile bilgisi, ilgi alanları ve medeni duruma ilişkin bilgilere yer verdikleri görülmektedir. Ancak kişisel özellikler (K4, K5, K9) ve fiziksel özellik (K2, K4, K5, K7, K8, K9) ile arkadaşlık ilişkileri (K2, K4, K5, K6, K8) gibi özelliklerin son otobiyografilerde de yeterince ele alınmamış olduğu belirlenmiştir. Otobiyografi çalışması biyografi çalışmasının ardından gerçekleşmiş olsa da katılımcıların biyografi yazımında otobiyografiye göre daha başarılı olmaları dikkat çekicidir. Ancak çalışma genel olarak değerlendirildiğinde yaratıcı drama uygulamalarının öncesinde gerçekleşen otobiyografilerin çalışma sonrasındaki otobiyografilerden daha başarılı olduğu görülmektedir.

3.3. Katılımcıların Cümle ve Sözcük Sayılarına İlişkin Bulgular

Bir Bilim Adamının Romanı kitabından hareketle biyografi ve otobiyografi türlerinin ele alındığı çalışma kapsamında, katılımcıların çalışma öncesinde ve sonrasında yazdıkları biyografi ve otobiyografilerde kullandıkları sözcük ve cümle sayıları incelenerek katılımcıların anlatım gücündeki gelişme belirlenmiştir. Katılımcıların çalışma öncesi ve sonrasındaki sözcük ve cümle sayıları Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Yaratıcı Drama Çalışmaları Öncesi ve Sonrasında Katılımcıların Kelime ve Cümle Sayıları

Katılımcı	Sözcük Sayısı		Cümle Sayısı		Cümledeki Kelime Sayısı	
	Önce	Sonra	Önce	Sonra	Önce	Sonra
K1	90	253	15	32	6	7,9
K2	102	273	14	32	7,2	8,5
K3	77	347	18	41	4,2	8,4
K4	75	252	9	27	8,3	9,3
K5	46	237	9	32	5,1	7,4
K6	116	261	14	23	8,2	11,3
K7	65	314	11	26	5,9	12
K8	102	266	13	29	7,8	9,1
K9	114	522	18	60	6,3	8,7

Tablo 3 incelendiğinde çalışmaya katılan tüm katılımcıların yaratıcı drama çalışmalarının ardından biyografi ve otobiyografi yazarken kullandıkları sözcük ve cümle sayılarının arttığı görülmektedir. Katılımcıların biyografi ve otobiyografi türünün genel özelliklerine ilişkin farkındalıklarının artması nedeniyle söz konusu artış doğal görülmekle birlikte katılımcıların cümle sayılarının artmasının yanı sıra cümle içinde kullandıkları sözcük sayısının artması ise katılımcıların anlatım güçlerinin ve kendilerini ifade becerilerinin geliştiğini de göstermektedir. Katılımcıların çalışma sonunda otobiyografilerinde ilgi alanları ve niteliklerine ilişkin çeşitli bilgilere de yer vermeleri çalışma sonunda katılımcıların kendilerine ilişkin farkındalıklarının ve kendilerini anlatma becerilerinin de geliştiğini düşündürmektedir.

3. 4. Yaratıcı Drama Atölye Çalışmaları Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Katılımcıların yaratıcı drama atölyelerine yönelik görüşleri, katılımcıların atölye değerlendirme notlarından hareketle “yaratıcı drama yöntemi”, “atölye süreci”, “etkinlikler”, “kişisel farkındalıklar”, “Mustafa İnan” ile “biyografi-otobiyografi” alt başlıklarında değerlendirilmiştir.

Yaratıcı Drama Yöntemi

Katılımcıların yaratıcı dramaya yönelik görüşleri incelendiğinde; öğretirken eğlendiren, öğrenme deneyimini enerjik hale getiren, keşfederek öğrenmeyi sağlayan, eğlendirirken düşündürdüren, kolay kaynaşmayı sağlayan, farkındalığı ve yaratıcılığı geliştiren etkili bir yöntem olduğunu belirttikleri görülmektedir. Bu konuya ilişkin katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Etki tepki ilişkisi kullanılarak ve manipüle edilerek birçok insanın öğrenme deneyiminin enerjilendirilebileceğini fark ettim. Drama etkinlikleri ve teknikleri daha giriş ve başlangıç düzeyinde bile oldukça etkiliymiş.” (K1, 1A)

“Bir sürü farklı insanın bir araya gelip birbirini tanımadan birbirleriyle ilgili birden fazla özelliğini öğrenebileceğini fark ettim. Gerçekten bir şeyler öğrenirken eğlenmek mümkün.” (K4, 1A)

“İlk defa bir araya geldiğim ve üyelerinin hiçbirini tanımadığım bir gruba bir saat içinde uyum sağlayabildiğimi fark ettim.” (K9, 1A)

“Drama farkındalığı geliştirme, artırma toplum dayatmalarından ayrılmanın sağlanabileceğini (kolaylıkla) düşündüm.” (K9, 2A)

“Merakımı devam ettirmek ve zaman içinde keşfetmeyle öğrenme arasında yoldu. Öğrenme-öğretme süreci hiç bitmiyordu...” (K6, 2A)

“Oyunlar çok eğlenceliydi. Dramanın eğlendirirken düşündürdüren yanı olduğunu düşündüm.” (K3, 3A)

“Dramanın her ne kadar zihnimiz yoğun olsa da bizi kendi ortamına çekerek bambaşka bir dünya yarattığını düşündüm.” (K3, 5A)

“Hayatın her aşamasında dramanın yeri olduğunu fark ettim.” (K7, 5A)

Atölye Süreci

Katılımcıların atölye sürecine ilişkin görüşleri incelendiğinde bu sürecin eğlenceli, keyifli, heyecanlı, zevkli olduğu, hızlı geçtiği ve tüm atölyelerin verimli olduğuna ilişkin görüşler yoğunluk göstermektedir. Bu görüşlere ilişkin her atölyeden örnekler şu şekildedir:

“Zevkli, verimli bir atölyeydi, çok eğlendim.” (K1, 1A)

“İlk günden itibaren hep keyifli.” (K4, 3A)

“Tanıdık birbirimizi zaman kolay ve hızlı geçti.” (K5, 2A)

“Gayet keyifli ilerleyen bir süreçti.” (K3, 4A)

“Heyecanlı ve verimli bir atölye. Verimli ve aktif bir gündü.” (K7, 5A)

Katılımcılar arasında grup dinamiklerinin sağlandığı, uyumun tüm sürece hakim olduğu ve bu durumun yaratıcı drama geçmişi olan katılımcılardan kaynaklandığı sıklıkla belirtilmektedir. Örneğin K2 ve K4 bu konuda şu şekilde görüş bildirmişlerdir: *“Bugün çalışma grubumun üyesi olma derecesinin geliştiğini ve bunun bir güven duygusu yarattığını hissettim.” (K2, 2A). “Grubun adaptasyon hızı oldukça yüksek. Bunun nedenlerinden birisinin grup elemanlarının yaratıcı drama alanındaki geçmiş birikimleri olduğunu düşünüyorum.” (K2, 3A), “Güzel ekip olduk.” (K4, 4A)*

Etkinlikler

Katılımcılar atölye değerlendirme notlarında beğendikleri etkinlikleri, bunları beğenme nedenlerini ve etkinliklere ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Katılımcılar tarafından beğenilen etkinliklere ilişkin şu örnekler gösterilebilir:

“Resim etkinliği dramayla birleşince estetiği geri planda tutarak aslında mesajın daha kolay verilebileceğini fark ettim.” (K9, 2A)

“Eşini bul oyunu dikkat geliştiriciydi ve konuya güzel bir girişti. Fragman tekniği bütün süreci göz önüne serdi.” (K3, 4A)

“Dramada bir oyunun çok değişik versiyonlarda oynandığını fark ettim. Kutuyu düşürmeden aktarmaya çalıştığımız oyun çok değişikti.” (K3, 2A)

“Ünlü birini özelliklerini sorarak bulma oyunu gerçekten düşündürücüydü. Aynı zamanda çok eğlendim. Aynı oyunları tekrar oynamak isterim. Birbirimizin hikayelerini kolaj yapmak çok değişik bir tecrübeydi.” (K3, 5A)

“Hayat yolu etkinliğini deneyimlemek kendi hayatımı ve atölye arkadaşlarımın hayatını gözlemlemek çok güzeldi.” (K3, 6A)

Katılımcılardan bazılarının drama eğitmeni ya da eğitmen adayı olması nedeniyle atölye planının, kurgunun, etkinlikler ile etkinlikler arası ilişkilerin kimi zaman katılımcılar tarafından ayrıntılı bir şekilde değerlendirildiği görülmektedir, bu durum şu şekilde örneklendirilebilir:

"Atölyenin hazırlık-ısınma bölümünde "evet-hayır" oyunuyla değerlendirme kısmındaki "evet-hayır" ilişkilendirilmiş. Bu aşamalık hoşuma gitti." (K8, A5)

"Bugün etkinlikler daha çok canlandırmaya yönelikti ve grubun canlandırma becerilerinde az da olsa bir ilerleme olduğunu düşünüyorum." (K2, 2A)

"Atölye kurgular iyi. Sürecin içinde olmak güzel." (K8, 4A)

"Biyografi çalışma incelemesiyle, drama kuram ve tekniklerinin birbirleriyle oldukça uyumlu olduğunu düşündüm." (K2, 4A)

Katılımcıların çoğu süreçte öğrendikleri oyunları beğendiklerini belirterek farklı alanlara da aktarabileceklerini şu şekilde belirtmişlerdir:

"Drama alanında bilmediğim oyunlar öğrendim. Bu oyunları farklı yerlere aktarabileceğimi düşündüm." (K1, 5A)

"Bu atölye bana baya bir şey kattı, kendi atölyemde de bu yöntemi (hayat yolu) kullanabilirim." (K4, 6A)

Kişisel Farkındalıklar

Katılımcıların atölyeler sonucunda kişisel olarak çeşitli farkındalıklarının geliştiği görülmektedir. Söz konusu farkındalıkların bazılarının hem yaratıcı drama yönteminin kullanımından hem de Mustafa İnan'ın yaşamından ele alınan durumlara ilişkin canlandırmaların katılımcılar üzerindeki etkisinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Drama yöntemiyle gerçekleştirilen Mustafa İnan'ın yaşamına ilişkin çalışmaların ardından katılımcıların ulaştığı kişisel farkındalıklar şu şekilde örneklendirilebilir:

"İnsanlar bir araya gelince başaramayacak bir şey yok." (K5, 1A)

"Dramanın bana terapi gibi geldiğini düşündüm." (K3, 1A)

"Bugün memleket için bir şeyler yapmak gerek İnsanlar ideali için önemli imkânları reddedebilir. Aile önemlidir." (K5, 4A)

"Hayatımızda bazen çok zor seçimler yapmamız gerektiğini fark ettim. Bir insanın hayatını, arkadaşları rolüne girerek olumlu yönde etkilemek bana çok iyi hissettirdi." (K3, 3A)

Katılımcılara göre yaratıcı drama çalışmalarında kişiler kendilerini daha özgür hissediyor ve bu süreçte farklı fikirler, yaratıcılık ve bakış açıları geliyor.

"Daha özgür olduğumu fark ettim. Her yeni grup, yeni çalışma, yeni etkinlik insana yeni duygu düşünce ve bakış açısı sağlıyor." (K7, 3A)

"Bugün yaratıcılığın mistik ve bilinmez olmadığını düşündüm." (K2, 5A)

"Herkes farklı düşünüyor, aynı konuda ne kadar farklı fikirler çıkıyor." (K5, 3A)

Bazı katılımcılar süreç içerisinde gerçekleştirilen etkinlikler sırasında kişisel eksikliklerine ilişkin farkındalıklarını şu şekilde belirtmişlerdir: *“Teorik birikim ve okuma yapmadan ilerlemenin bir noktada duracağını fark ettim, bu nedenle atölye pratiğinin yanına okuma yapmaya karar verdim.”* (K2, 4A)

“Biyografi ve otobiyografi yazımı hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığımı düşündüm. Mustafa İnan hakkında bir bilgiye sahip olmadığımı düşündüm Mustafa İnan ve biyografi hakkında öğrendiklerim mutlu etti beni.” (K1, 4A)

Mustafa İnan

Mustafa İnan'ın yaşamını anlatan Bir Bilim Adamının Romanı adlı biyografik roman üzerinden gerçekleşen yaratıcı drama çalışmaları katılımcıların Mustafa İnan'ı merak etmeleri ile başlamış ve tanıyarak biyografisini yazmaları ile sonlanmıştır. Atölye sonunda katılımcıların İnan'ın yaşamı ve yaşadığı kültüre ilişkin kazanımlara ulaştıkları, ona ilişkin farkındalıklarının arttığı ve bu durumdan mutlu oldukları görülmektedir. Bu konudaki görüşler şu şekilde gösterilebilir:

“Mustafa İnan gibi değerli bir insanın adını ilk kez duydum utandım açıkçası. Değerli bir bilim insanını tanımadığım için. Atölye sürecinde bilmediğim bir insanı öğrenmek hoştu, bu farkındalık iyi oldu. Kendi genel kültürüme katkı sağladı, bundan memnun oldum.” (K8, 3A)

“Mustafa İnan'ın ne kadar başarılı bir bilim insanı olduğunu fark ettim. Bu atölye sayesinde değerli bir bilim insanı olan Mustafa İnan ile ilgili bir çok şey öğrendiğim için çok mutlu oldum.” (K1, 3A)

“Mustafa İnan'ı tanımaya başladıkça çok önemli bir insanı tanıyor olmaktan çok mutlu oldum.” (K3, 4A)
Mustafa İnan hakkında çok şey öğrendiğimi fark ettim. (K3, 6A)

“Mustafa İnan'ın hayatı hakkında farklı bilgiler öğrenmek hoştu. Mustafa İnan hakkında biyografi yazacak kadar bilgi edindim.” (K8, 4A)

“Yeni bir kültürün ucundan ucundan öğreniyoruz (Adana).” (K5, 2A)

“Kahramanımızla ilgili bilmediğimiz bir sürü şey öğrendim.” (K4, 4A)

Biyografi ve Otobiyografi

Mustafa İnan'ın yaşamından hareketle biyografi ve otobiyografi türlerini ele almayı amaçlayan bu çalışma kapsamında katılımcıların çoğunun biyografi ve otobiyografinin özelliklerini bilmedikleri, çalışma sonunda bu türleri yazarken dikkat edilmesi gereken noktaları öğrendiği ve bu konuyu işlemekten mutlu olduklarını belirttikleri belirlenmiştir. Bu konuya ilişkin katılımcı görüşleri şu şekilde örneklendirilebilir:

“Biyografinin belli bir tekniği olduğunu fark ettim.” (K3, 4A)

“Biyografi yazarken dikkat edilmesi gereken noktaları öğrendik, harika.” (K8, 4A)

“Biyografi çalışma incelemesiyle, drama kuram ve tekniklerinin birbirleriyle oldukça uyumlu olduğunu düşündüm.” (K2, 4A)

“Biyografi ve otobiyografi yazımı hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığımı düşündüm. Mustafa İnan ve biyografi hakkında öğrendiklerim mutlu etti beni.” (K1, 4A) *“Biyografinin özelliklerini tam olarak öğrendiğimi fark ettim.”* (K1, 5A)

"Biyografi gibi bilmediğim bir konuyu bile yaratıcı dramayla kolayca öğrenebildiğimi görmek güzel. Biyografi ve otobiyografi yazabileceğimi bilmek hoş. Dikkat edilecek şeyleri biliyorum bu güzel." (K8, 5A)

"Biyografi ve otobiyografi yazma konusunda farkındalığının arttığını fark ettim." (K3, 6A)

4. Sonuç

Yaratıcı drama yöntemiyle edebiyat öğretimini Oğuz Atay'ın Bir Bilim Adamının Romanı adlı kitabından hareketle biyografi ve otobiyografi yazınsal türleri kapsamında ele alan çalışmanın sonucunda katılımcıların yazdığı biyografilerin biyografi özellikleri açısından gelişme gösterdiği ve neredeyse tüm katılımcıların biyografilerinin biyografi özelliklerini taşıdığı ancak katılımcıların özellikle kişisel özelliklerini belirtmeyi atladıkları belirlenmiştir.

Yaratıcı drama atölye çalışmalarının ardından katılımcıların yazdığı otobiyografilerin otobiyografi özellikleri açısından geliştiği sonucuna ulaşılmış ancak otobiyografilerde kişisel ve fiziksel özellikler, arkadaşlık ilişkileri gibi özelliklere diğer özelliklerden daha az yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Edebiyat öğretimini örneklendiren yaratıcı drama çalışmalarının ardından katılımcıların kullandığı sözcük ve cümle sayılarında gelişme olduğu görülmüştür. Öğrencilerin sözcük ve cümle sayılarındaki artışın yanı sıra cümle içinde kullandıkları sözcük sayısının artması katılımcıların anlatım güçleri ve kendini ifade becerilerinin geliştiğini göstermiştir.

Oğuz Atay'ın Bir Bilim Adamının Romanı kitabından hareketle gerçekleştirilen atölye uygulamaları sonucunda katılımcıların yaratıcı drama, atölye süreci, kişisel farkındalık, Mustafa İnan, biyografi ve otobiyografiye ilişkin bazı görüşlerinin yoğunluk kazandığı görülmüştür. Katılımcı görüşlerine göre yaratıcı drama yönteminin öğretirken eğlendiren, öğrenme deneyimini enerjik hale getiren, keşfederek öğrenmeyi sağlayan, eğlendirirken düşündüren, kolay kaynaşmayı sağlayan, farkındalığı ve yaratıcılığı geliştiren etkili bir yöntem olduğunu sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcı görüşlerine göre yaratıcı drama atölye süreci keyifli, eğlenceli, verimli, heyecanlı ilerlemiş ve bu yöntem ile grup içi uyumun çok iyi geliştiği sonucuna ulaşılmıştır. Atölye uygulamaları sürecinde gerçekleştirilen etkinliklerinin çoğunun birbiri ve tüm kazanımlarla uyumlu olduğu görüşü belirtilmiş olup yaratıcı drama çalışmalarının kişilerin kendilerini daha özgür hissetmelerini sağladığı ve böylece farklı fikirler, yaratıcılık ve bakış açılarının geliştiği sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmanın sonunda katılımcıların Bir Bilim Adamının Romanı adlı kitapta anlatılan bilim adamı Mustafa İnan'ın yaşamına ilişkin farkındalıklarının arttığı belirlenmiştir.

Ulaşılan tüm bu sonuçlar edebiyat öğretiminde etkileşimli yöntemlerden özellikle de yaratıcı drama yönteminden yararlanılabileceğini göstermektedir. Yaratıcı dramanın yaşantılara dayalı olması ve yaşamsal durumları konu olarak işleme gibi özellikleri, yaşamı odağına alan biyografi ve otobiyografi türlerinin özellikleri ile örtüştüğünü göstermektedir. Biyografi ve otobiyografi ve diğer yazınsal türler yaratıcı dramayla daha etkin öğretilir.

Yaratıcı drama yöntemiyle biyografi ve otobiyografi öğretimi çalışmalarının Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği bölümlerinde ve ortaöğretim Türk dili ve edebiyatı derslerinde olmak üzere farklı yaş grubu ve eğitim kademelerine uygulanması önerilir.

Kaynakça

- Adıgüzel, Ö. (2014). *Yaratıcı dramanın Türkiye'deki gelişmesinde Almanya oyun ve tiyatro pedagojisi anlayışının izleri*. (2014). Theater und Community – Kreativ Gestalten (Drama ve Toplum-Yaratıcı Biçim Vermek) (Ed. Adıgüzel, Ö.,U. Handwerg, G. Koch) Schriftenreihe Kulturelle Bildung: München. ISBN 978-3-86736-342-6 (61-71)
- Adıgüzel, Ö. (2016). *Eğitimde yaratıcı drama* (8. Basım). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Akbulut, N. (2015). Otobiyografiler, kendini ve yaptıklarını önemsemektir. *Diyalog, Sayı 1*, 56-67.
- Aykaç, M. (2011). *Türkçe öğretiminde çocuk edebiyatı metinleriyle kurgulanan yaratıcı drama etkinliklerinin anlatma becerilerine etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Burgul, F. (2012). Neşet Ertaş'ın hayatının öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasının Türk dili ve edebiyatı öğretmen adaylarının kültürel farkındalıkları üzerine etkisi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 7 (14), 80-94.
- Çelebioğlu, S. (2007). *Türk edebiyatında modern biyografinin doğuşu*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Işıksalan, S. N. (2011). 2005 Türk edebiyatı dersi öğretim programının değerlendirilmesi: Eskişehir Örneği Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 12,(1), 15-40.
- Kavcar, C. (1988). *Türkçe öğretiminde dramatisasyon yöntemi*, Türk Dilinin Öğretimi Toplantısı. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Kavcar, C. (1994). *Edebiyat ve eğitim*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Kaya, A. (2011). *Biyografik eserlerin tarih öğretimine katkısı ve İkinci Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e uzanan sürecin değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Türk Edebiyatı Öğretim Programı (2017). Türk edebiyatı dersi öğretim programı ve kılavuzu. İstanbul: MEB Yayınları.
- Özdemir, Emin (2000). *Sözlü yazılı anlatım sanatı*. (10. Basım) İstanbul: Remzi Kitabevi.
- San, İ (1989). *Eğitimde yaratıcı drama*. Yaratıcı drama içinde (Ed Ö. Adıgüzel.), Ankara: Natürel Yayıncılık.
- San, İ. (2002). *Yaratıcı drama–eğitsel boyutları: Yaratıcı drama/1985-1995/yazılar*. Ankara: Naturel Yayınevi.
- Yazıcı, Nermin (2006). Türk edebiyatında otobiyografi. *Türkbilig*, sayı 11, 189-217.

Ek 1: Örnek Ders Planı (Üçüncü Oturum)**Tarih:** 01.03.2018**Konu:** Biyografinin özellikleri (Mustafa İnan'ın Yaşamı)**Grup:** 7 kadın 2 erkek (9 kişi)**Süre:** 180 dakika**Mekân:** Yaratıcı Drama Dersliği**Yöntem ve Teknikler:** Yaratıcı drama; (rol oynama, doğaçlama)**Araç ve Gereçler:** Katılımcı sayısı kadar kâğıt ve kalem**Kazanımlar:**

- Kahramanın aile yaşamı hakkında bilgi sahibi olur
- Kahramanın akademik yaşantısı hakkında bilgi sahibi olur

Süreç:**A-Isınma/Hazırlık****1. Etkinlik**

Eğitmen mekânı üçe böler ve katılımcılara “Bir gemide yolculuk yapan yolcularsınız, denizde çıkan fırtınaya karşı, gemiyi dengede tutmaya çalışmaktasınız, kaptanın yönergesi ile sürekli ‘iskele, güverte ve sancak’ tarafına geçmeniz gerekmektedir. Eğer geç kalan ve yerini şaşırarak olursa denize düşecek ve oyun dışı kalacaktır.” Eğitmen tempolu bir müzik eşliğinde “iskele, sancak, güverte” yönergelerini verir ve tüm katılımcılar elenene kadar oyun devam eder.

2. Etkinlik

Çemberde toplanılır. Eğitmen katılımcılara bilgi kartları verir ve her birinin karşısında bir eşi olacak şekilde iç ve dış çember olmalarını ister. Eşlerin ellerindeki bilgi kartlarını birbirlerine okumalarını söyler. Okuduktan sonra iç çemberdekilerin bir sağa geçmesi ve cümlelerini tekrar okumaları istenir. Etkinlik sonunda katılımcılardan bilgi kartlarını sırtlarına yapıştırmaları istenir. Çemberde toplanılır. Eğitmen gönüllü bir ebe seçer ve çemberin dışına çıkarılır. Ebe kimin sırtındaki cümleyi söylese o kişi ebeyi yakalamaya çalışır. Etkinlik bir süre devam ettikten sonra katılımcıların ellerindeki bilgileri paylaşmaları istenir.

Verilen bilgiler:

- 1911 yılında Adana’da dünyaya geldi
- Baba adı Hüseyin Avni, anne adı Rabia’dır.
- Orta boylu esmer ve sakin bir adamdır.
- İlkokulu, ortaokulu ve liseyi Adana’da okumuştur. Ortaokul sonunda girdiği sınavda liseyi leyli meccani (parasız yatılı) okumuştur.
- Üniversiteyi İstanbul’da okudu. Doktorasını İsviçre Zürih’te tamamladı.
- Kayma merkezi isimli ilk makalesini 1943 yılında yayımlamıştır.
- Fuzuli, Nedim gibi Divan Edebiyatı şairlerini severdi.
- Matematiğe yoğun ilgisinden dolayı edebiyata da matematik gözüyle görmektedir.
- Üniversitede mekanik dersleri verirdi.
- Hüseyin isminde bir oğlu olmuştur.
- Eşinin adı Jale Ogan’ dır.

Etkinlik sonunda kartlardaki bilgiler grup ile paylaşılır.

B- Canlandırma**Etkinlik 3**

Birinci dünya savaşından sonra Sevr antlaşmasıyla Fransızlar Adana'yı işgal ederler. Baba seyyar posta memuru ve şehirlerarası trenlerin posta vagonlarında görev yapmakta olduğundan Adana'da ailesinin yanında değildir. Anne yoksul evinde üç çocuk ile erkeksiz ve parasız kalmıştır. Yaşamak için iki seçeneği vardır Adana'da kalmak ya da Adana'dan gitmek. Öğretmen gitmek isteyenlerin bir tarafa, kalmak isteyenlerin bir tarafa ve tarafsızların da bir tarafa geçmelerini söyler. Öğretmen, omzuna dokunduğu kişinin o ailenin bir ferdi olarak "Gitmeliyiz/Gitmemeliyiz/Kararsızım çünkü....." ile başlayan bir cümle kurmasını söyler. Öğretmen katılımcılardan birinin omzuna dokunması ile canlandırma başlar. Çalışma sonunda öğretmen, katılımcılara kararını ve yerini değiştirmek isteyen olup olmadığını sorar.

Sizce kahramanımız ne yapmıştır.

Etkinlik 4

Annesi ve kardeşleriyle yaşayan Mustafa'nın okulu birincilikle bitirdiği sene babası vefat eder. A babası vefat ettikten sonra ne yapar? Okula devam mı eder, çalışmaya mı başlar? Katılımcılardan sessiz sözsüz hareketsiz beden formu ile o süreci göstermeleri istenir.

Ara değerlendirme

Siz olsaydınız ne yapardınız? Gerçekte ne oldu?

Etkinlik 5

Öğretmen role girer ve gruba Mustafa'yı ikna etmek için toplandıklarını söyleyerek konuşmaya başlar. "Kendisi matematikte çok iyi ama öğretmenliği sevdiği için edebiyat fakültesine kaydını yaptırmak istiyor. Siz ne dersiniz arkadaşlar mühendislik fakültesinde okuması daha doğru değil mi? Mehmet sen onun en yakın arkadaşlarından sın ne dersin? Peki Jale sen onun kız arkadaşı olarak ne düşünüyorsun? Herkes kendini tanıtsın ve nedeniyle birlikte tercihini söylesin ki onu ikna edebilelim."

Etkinlik 6

A: İsviçre'de doktora yapan bir bilim insanının Türkiye'den bir meslektaşın doktora yapmaya geliyor. Meslektaşınla tanışmak üzere bir araya geldiğinde ona sorduğu ilk soru "Sen matematik ve fizik biliyor musun?" ile konuşmanız başlar.

B: Türkiye'den İsviçre'ye doktora yapmaya gönderilen ilk bilim insanlarından sın, meslektaşlarıyla tanışmak üzere bir araya geldiğinde sana hiç ummadığın bir soru sormalarıyla konuşma başlar.

Ara Değerlendirme

Mühendislik Mektebini Pekiyi derece ile birinci olarak bitiren Mustafa İnan, doktorasını İsviçre'deki Zürih üniversitesinde yapıp, orada kalması için yapılan teklifi reddederek Türkiye'ye geri döndü. Doktorası bittikten sonra yurda dönen Mustafa İnan, 30.09.1941 tarihinde Yüksek Mühendis Mektebinde (şimdiki İTÜ) Teknik Mekanik ve Mukavemet Muallim Muavinliği 'ne tayin edildi. Prof. Dr. Mustafa İnan, 1954-1957 yılları arasında İnşaat Fakültesi Dekanlığı yaptı. Aynı üniversitede rektörlük görevinde de bulundu. Grup ile bilgi paylaşılır.

C-Değerlendirme**Etkinlik 7**

Katılımcılar üç kişilik grup oluştururlar ve onlardan öğretmenin onlara verdiği manşetin "İsviçre'deki Dahi Türk" altını doldurarak bir haber metni yazmaları istenir.